herpy

AGAMER

Pogona barbata

Pogona barbata er en av de største skjeggagamene: en kraftig, dagaktiv agame på 50-65 cm fra Australias østlige skoger og kratt, med et velutviklet, mørkt skjegg og gult munninnvendig. Den er mer territoriell enn *Pogona vitticeps*, klatrer gjerne og krever et stort terrarium, kraftig varme og UVB.

Familie: Agamidae Engelsk: Eastern Bearded Dragon Tidligere navn: *Agama barbata; Amphibolurus barbatus; Grammatophora barbata; Stellio discosomus* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**50-65 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende, bakkelevende og gravende**
Biotop	**Savanne og temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**180 × 60 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-37 °C**
Varmeplass	**42-45 °C**
Temperatur, natt	**12-24 °C**
Luftfuktighet	**30-60 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter og planter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**12-24 mnd.**
Kullstørrelse	**15-35 egg**
Kull per år	**2-3**
Inkubasjon	**55-75 dager** ved 28-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pogona barbata er en kraftig bygd, flattrykt agame med et langt, trekantet hode, ganske korte bein og en lang hale. Under halsen sitter et velutviklet skjegg, en strupesekk med tydelige pigger bakerst, som dyret spiler ut når det truer. Rekker av forstørrede, piggete skjell sitter bak på hodet, bak munnvikene og i et bredt belte langs flankene. Skjellene på kroppen er ulike: små skjell med enkelte større, kjølede skjell imellom.

Grunnfargen er oftest grå, men kan være rødlig, gulaktig eller brun og skifter med humør og kroppstemperatur. Opphisset og varme dyr kan bli gulaktige til oransje på hode, flanker og bein. Unge dyr har en lys, rutedannet tegning som blekner med alderen. Skjegget og halespissen er mørkegrå til svarte, og munnen er innvendig som regel kraftig gul. Voksne dyr når ca. 25 cm fra snute til kloakk og 50-65 cm til sammen, sjelden opptil 75 cm. Hannene blir litt større enn hunnene og har bredere hode, mørkere og mer markert skjegg og en blek grønnlig til blålig farge fremst på hodet. Hunner har ofte bittmerker i nakken etter paringen.

P. barbata hører til de australske agamene (Amphibolurinae) og er typeart for slekten *Pogona*. Artsnavnet kommer av latin barbatus (skjegget), og slektsnavnet av gresk pogon (skjegg). Arten kan forveksles med *Pogona vitticeps*, som den grenser opp mot i det indre av Australia.

Arten er utpreget territoriell. Hannene forsvarer et område og tillater bare hunner og unge dyr innenfor det, og rangordenen følger i stor grad størrelsen: de største hannene har de høyeste utkikkspostene. Arten har over 70 kjente kroppsstillinger til solbading og kommunikasjon, og den er mer aggressiv enn *P. vitticeps*.

Utbredelse og leveområde

Pogona barbata lever i det østlige og sørøstlige Australia, fra traktene rundt Cairns i Queensland over New South Wales og Victoria til den sørlige delen av Eyre-halvøya i South Australia. De kjøligste strøkene i sørøst er ikke med. Fra kysten går utbredelsen omkring 1000 km inn i landet.

Arten hører til Australias mest kjente krypdyr, fordi den er stor, sitter på iøynefallende steder og er vanlig i og rundt byer.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Pogona barbata lever i åpen skog og buskland og ses ofte i bebygde områder. Den sitter på eksponerte steder som greiner, veltede stammer og gjerdestolper, der den soler seg og har utsikt, og trekker ned på lavere, kjøligere steder når det blir for varmt. Den er dagaktiv og klatrer mye.

Føden består av insekter, ormer, små pattedyr og planter. Ved fare flykter dyret helst eller gjemmer seg. Er det presset, flater det ut kroppen, spiler ut skjegget, hveser, viser den gule munninnsiden og kan hoppe kort mot motstanderen.

Yngletiden ligger fra august til desember, den australske våren og forsommeren. Hunnene graver eggene ned i fuktig sand, og eggene blir ikke voktet.

Stell

TERRARIET

Stellet av *P. barbata* er bare sparsomt beskrevet for arten selv. Tallene for terrarium, temperatur, fuktighet, lys, fôr, levealder og ruging er lånt fra den nært beslektede *Pogona vitticeps*, som har samme krav og er litt mindre.

Et enkelt voksent dyr trenger et terrarium på minst 180 × 60 × 60 cm. Høyden bør være 90 cm hvis det er mulig, for arten klatrer gjerne og bruker greiner som solplasser. Terrariet må være godt ventilert med lokk eller nett, slik at dyret ikke kan klatre ut.

Innred terrariet med en solplass i den ene enden, der flate steiner og solide greiner gjør det lett å komme opp. Solplassen er det høyeste punktet og ligger nærmest lampene. Gi minst ett gjemmested i den varme og ett i den kjølige enden samt greiner og steiner å klatre på. Greinene må være tykke og stabile, fordi dyret er tungt.

Bunnen bør kunne graves i. Et 10-15 cm tykt lag av finkornet sand blandet med ren matjord og leire gir dyret mulighet til å grave og gir større temperaturforskjeller i bunnen. Fast bunn som uglaserte fliser, skiferplater eller kjøkkenpapir varmes godt opp og er lett å rengjøre. Kalksand, vitaminsand, knuste nøtteskall og bark eller treflis er uegnet, fordi de kan gi forstoppelse hvis de svelges. Løs bunn skiftes helt hver 3.-6. måned.

Hold dyrene hver for seg. Arten er territoriell, og to hanner må aldri dele terrarium. Hunner kan gå sammen, men de krangler om solplassen, og den underlegne blir stresset. Voksne og unge dyr må alltid være adskilt.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Varm opp med minst to halogenspotter over solplassen. Overflaten der skal være 42-45 °C målt med et infrarødt termometer, og den varme flekken skal være minst like stor som hele dyret inkludert halen. Luften i terrariet skal ligge på 22-37 °C, varmest i enden med solplassen og kjølig i den motsatte. Overflaten i den kjølige enden skal være 25-29 °C.

Bruk et infrarødt termometer til overflatene og et digitalt termometer med føler til luften, og mål først når lampene har vært på i omkring tre timer. Halogenpærer gir kortbølget infrarød varme som solen. Til et terrarium på 180 × 60 cm er 90-100 W som regel passende; er solplassen for kald, flyttes den nærmere lampen.

Om natten kan temperaturen falle til 12-24 °C. Et nattlig fall får dyret til å sole seg tidligere om morgenen. Koble lampene til en termostat med føleren i den kjølige enden, slik at de slukker hvis den kjølige siden kommer over 37 °C.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal i gjennomsnitt ligge på 30-60 %, målt i den kjølige enden. Den varierer naturlig: lavere ved solplassen, høyere om natten og ved vannet. Perioder med høy fuktighet skader ikke så lenge luften beveger seg og terrariet kan tørke opp igjen. Stillestående, våt luft og våt bunn gir derimot sykdom. Er fuktigheten konstant for høy, hjelper en liten vifte over nettet i den kjølige enden. For lav fuktighet gir uttørking og problemer med hudskiftet.

Tilby alltid friskt vann i en lav skål. Dyret får mye av vannet sitt gjennom føden, så grønnsaker som er skylt og har ligget i vann, hjelper. En lett dusj over innredningen gir dråper som dyret kan slikke. Et fuktig skjul i den kjølige enden hjelper ved hudskifte.

LYS OG UVB

Pogona barbata er avhengig av kraftig, hvitt lys, som fremmer appetitt og aktivitet. Terrariet må være svært lyst, og solplassen skal være det lyseste stedet. Det krever som regel flere lamper, og 75-100 % av lengden på terrariet bør være opplyst.

UVB er nødvendig, og arten hører til Ferguson-sone 3. Bruk et T5 HO-rør på 10-14 % UVB i en reflekterende armatur over den varme siden, parallelt med varmelampene. Målet er en UV-indeks på 4,0-4,5 ved solplassen, fallende til 0 i den kjølige enden. Avstanden mellom rør og solplass avhenger av rør, armatur og nett, så mål helst med en UV-måler. Glass og plast mellom rør og dyr blokkerer UVB. Gode T5 HO-rør skiftes etter ca. 12 måneder, selv om de fortsatt lyser, fordi UVB-avgivelsen faller.

LED-lamper med UVB anses ennå ikke som trygge for krypdyr. Lyset er på 12-14 timer om dagen om sommeren og omkring 10 timer om vinteren, styrt av en av/på-timer.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

P. barbata er altetende. I naturen består føden av insekter, ormer, små virveldyr og plantedeler. Unge dyr får mest insekter og voksne mest planter. Animalsk føde utgjør ca. 60-80 % for nyklekte dyr, 60 % for unge og 15-30 % for voksne. Det forebygger fedme og urinsyregikt.

- Nyklekte dyr (0-3 måneder): insekter én gang daglig, så mange som dyret vil spise, og grønt daglig.
- Unge dyr under 25 cm: 5-6 insekter på størrelse med hodet daglig og grønt daglig, omtrent tre ganger så mye som insektene.
- Voksne over 25 cm: 3-4 insekter to ganger i uken og grønt tre ganger i uken, en porsjon på størrelse med hodet.
- Drektige hunner: 4-5 insekter to ganger i uken.

Gode fôrdyr er dubiakakerlakker, gresshopper, sirisser, larver av soldatflue og silkeormer. Feite insekter som melorm og kjempemelorm er godbiter. Insektene må ikke være større enn avstanden mellom øynene til dyret og må ha fått godt fôr i minst 24 timer før de gis videre. Ville insekter kan være sprøytet eller giftige og bør unngås.

Grønt er for eksempel ruccola, pak choi, grønnkål, sennepsblader, kinakål, løvetann, hjelmkarse og kaktusblader samt blomster og ugress fra steder uten sprøytemidler. Skjær bladene i smale strimler. Avokado er giftig. Frukt er en sjelden godbit, fordi den gir fedme og tannsykdom.

Dryss alle insekter og all salat med kalk. Dryss multivitamin på salaten to ganger i uken til unge og drektige dyr og én gang i uken til voksne.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Pogona barbata er territoriell og viser det tydeligere enn *Pogona vitticeps*. Et svart, utspilt skjegg, åpen munn med det gule innvendige, hvesing og et lite hopp mot motstanderen er trusler. Raske nikk opp og ned med hodet viser dominans, og armvifting er et tegn på underkastelse, som hunner og unge dyr bruker overfor større dyr. Mørk farge og tilbaketrukket atferd tyder på kulde eller stress.

La et nytt dyr venne seg til terrariet i omkring to uker før det tas opp. Gi fôr fra en pinsett, og la hånden hvile i terrariet til dyret er rolig. Løft det med støtte under kropp og bein, og beveg deg langsomt.

Dyrene trenger ro og en fast døgnrytme. Hold dem enkeltvis. Dyr som deler terrarium, krangler om rangen, og det underlegne dyret får mindre fôr og dårligere solplass og blir lettere sykt.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

P. barbata blir kjønnsmoden etter 1-2 år. Hannene kjennes på bredere hode, mørkere skjegg, den blekt grønnlige til blålige fargen fremst på hodet og tydelige lårporer, hunnene på smalere halerot og ofte bittmerker i nakken etter paring. Dyr til avl må være fullvokste og i god hold, og hunnen må ha fått rikelig med kalk.

Kjønnsbestemmelsen er ikke undersøkt hos arten. Hos *Pogona vitticeps* bestemmes kjønnet av kjønnskromosomer (hunnen er ZW), men svært høye rugetemperaturer kan få genetiske hanner til å utvikle seg til hunner.

PARRING

I naturen ligger paringstiden fra august til desember. Hannen bestiger hunnen og holder henne fast med bitt i strupe og nakke, og hunnen avslutter paringen ved å løfte hodet nesten loddrett. En kjølig hvileperiode om vinteren brukes til å få dyrene i paringsstemning og gis bare til friske, velnærte dyr.

Sett hunnen inn til hannen i en kort periode, og skill dem etterpå, for paringen er voldsom. Hunnen må ha ekstra fôr og kalk i ynglesesongen.

EGGLEGGING OG KULL

En hunn legger 15-35 egg per kull i en grop i fuktig sand og legger oftest to, høyst tre kull med omkring seks ukers mellomrom. Gi henne en leggekasse med et 30-40 cm tykt lag fuktig, gravbar sand og matjord. En hunn som ikke finner et egnet sted, kan holde eggene tilbake; det er en nødsituasjon som krever veterinær.

INKUBASJON

Eggene klekkes etter 55-75 dager ved 28-30 °C. Legg dem i en rugemaskin i fuktig, løst materiale som vermikulitt, og ikke vend dem. Hold temperaturen stabil og under 32 °C, fordi svært høye temperaturer hos *Pogona vitticeps* får genetiske hanner til å utvikle seg til hunner.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er selvstendige fra klekkingen. Hold dem på fast bunn, for eksempel kjøkkenpapir, til de spiser pålitelig, og gi insekter og grønt daglig. De må ha samme lys og varme som voksne dyr: solplass, UVB og kalk på alt fôr.

Unger som går sammen, biter hverandre i tær og haler. Sorter dem etter størrelse, og del dem opp så snart de vokser ulikt.

Helse og vanlige feil

De fleste sykdommene skyldes feil i stellet. Syke krypdyr skjuler lenge at de er syke, så veg dyret hver uke, og før notater om vekt, appetitt, avføring og hudskifte. Plutselig vekttap er ofte det første tegnet.

- Metabolsk beinsykdom ved for lite UVB, for lite kalk eller for lav temperatur. Tegn er bløte eller skjeve kjever og bein og skjelvinger.
- Fedme og urinsyregikt ved for mye animalsk føde og for lite vann.
- Tannsykdom og munnbetennelse; frukt er en risikofaktor.
- Forstoppelse ved for lav temperatur, uttørking eller parasitter.
- Innvollsparasitter og midd; få en avføringsprøve undersøkt når dyret er nytt.
- Dype soppinfeksjoner i huden (*Nannizziopsis*). Soppen *Nannizziopsis barbatae* ble første gang funnet hos *P. barbata* i fangenskap og angriper nå også ville australske øgler.
- Egg som ikke blir lagt, og plommebetennelse hos hunner.

Tap av appetitt, sløvhet, hovne ledd, åpenmunnspusting uten at dyret er varmt, og et dyr som slutter å spise, er grunn til å gå til en veterinær med erfaring med krypdyr. Krypdyr bærer ofte salmonella, så vask hendene etter berøring av dyr, terrarium og utstyr, og hold dyret og tingene dets unna kjøkkenet.

Les mer: Karantene og hygiene Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.

Hele veiledningen med kart og oppdateringer: herpy.org/no/agamer/pogona-barbata